

Nr 102.

(Godkänd av första kammaren den 25 april 1917.

Godkänd av andra kammaren den 25 april 1917.

Riksdagens skrivelse till Konungen, rörande bibehållande i tillämpning för hela innevarande år av gällande kungörelse angående tidberäkning inom riket.

(Första kammarens 1:a tillfälliga utskotts utlåtande nr 13.)

(Andra kammarens 3:e tillfälliga utskotts utlåtande nr 2.)

Till Konungen.

Uti en inom riksdagen väckt motion har framhållits önskvärdheten därav att under hela innevarande år måtte bibehållas i tillämpning kungl. kungörelsen av den 16 juni 1899 angående antagande av ny för alla orter inom riket gemensam tidberäkning.

Till stöd för motionen har anförts huvudsakligen följande.

Genom kungörelse av den 12 maj 1916 har Eders Kungl. Maj:t förordnat att från den 15 maj till den 30 september 1916 kungörelsen av den 16 juni 1899 angående antagande av en ny för alla orter inom riket gemensam tidberäkning ej skulle äga tillämpning. I stället skulle för såväl borgerlig som rättslig tid sådan tidberäkning tillämpas, som sedermera plägat benämnas »sommartid».

För denna åtgärds vidtagande syntes två skäl hafva varit avgörande, nämligen dels hänsynen till de praktiska fördelar, som vore förenade därmed, att närliggande länder, som med varandra stode i livlig kommunikation, hade samma tidberäkning, dels möjligheten till minskning av kostnaderna för belysning därigenom att arbetstiden skulle komma att förläggas till en ljusare tid av dygnet.

Emellertid borde dels erfarenheten av sommartidens tillämpning, dels i år i viss mån ändrade förhållanden leda därtill, att icke längre en avgö-

rande betydelse tillmättes åt de skäl, som förra året föranlett sommartidens införande. I år borde kännedom i tillräckligt god tid kunna inhämtas om grannländernas tidberäkning under kommande sommar, och våra tidtabeller uppställas med hänsyn härtill samt i så fall kvarstående olägenheter av eventuella olika tidberäkningar bliva överkomliga. Avsedda olägenheter kunde i varje fall icke gärna bliva större än de, som uppkomma därigenom, att inom landet två olika tidberäkningar komme till tillämpning. Redan i fjol ansåge sig nämligen ett stort antal medborgare icke kunna följa den officiella tidberäkningen; och kunde det befaras, att antalet av dessa medborgare i år komme att bliva ännu större.

Den andra anledningen eller besparingssynpunkten, vilken varit avgörande i det land, där initiativet tagits till tidförändringen, spelade för oss en långt mer underordnad roll på grund av vårt nordliga läge. Av järnvägsstyrelsens nyligen offentliggjorda redogörelse för sommartidens verkningar vid statsbanorna framginge att besparingen för bränsle till belysningsmedel uppginge till cirka 13,200 kronor, ett belopp, som då det gällde en så omfattande verksamhet som statens järnvägar syntes mycket obetydligt. Som man kunde vänta sig, uppgaves besparingen vara störst vid det sydligaste distriktet och avtaga i storlek ju längre norrut man komme.

Av offentliggjorda uttalanden om erfarenheten av sommartidens verkningar syntes framgå, att stadsbefolkningen i stort sett ställde sig jämförelsevis sympatisk till densamma, under det lantbefolkningen vore missbelåten. Det vore lätt att inse att särskilt för dem, vilka ej så tidigt på dagen nödgades börja sitt arbete, den förmånen vore tilltalande, att deras fritid under längre tid än annars bleve fallet infölle under den ljusare delen av dygnet. Emellertid syntes hänsyn till dessa intressen vara fullt berättigade, om ej samtidigt sommartiden medförde allvarliga olägenheter för andra klasser och yrken. Och de, för vilka sommartiden alldeles särskilt medfört olägenheter, vore jordbrukets utövare. För de jordbrukare, vilka för sina mjölkleveranser vore beroende av morgontåg eller ångbåtar, gäves ingen annan möjlighet än att följa med den officiella tiden, och de nödgades då börja sin dag opropotionerligt tidigt. Vidare följde av en tidberäkning med sommartid en olägenhet, som syntes vara den allvarligaste av alla, nämligen att under skördetider — såväl vid hö- som sädesskörd — en dyrbar tid kunde gå förlorad under väntan på att morgonens fuktighet hunne torka upp, så att bärgningsarbetet kunde sättas i gång. De hinder, som dagg och regn utgjorde för skördarbetet, vore naturligen synnerligen växlande, men så mycket vore visst, att ju tidigare på dygnet, som arbetsdagen förlorades, dess större bleve de skador, olägenheter och risker, som av desamma förorsakades. Sannt vore, att, i händelse av en försenad skörd,

skördarbetet under hösten kunde pågå något längre tid på kvällen under ordinarie arbetstid, än som annars skulle varit möjligt, men denna fördel kunde icke uppväga ovan omnämnda olägenheter. Att vid sidan av de olägenheter, som skulle föranledas av att sommartid komme till användning, det ekonomiska gagn, som kunde vinnas genom sommartiden och som av järnvägsstyrelsen, som förut påpekats, för hela dess verksamhet ej uppskattats till mer än 13,200 kronor, vore försvinnande litet, syntes påtagligt.

Vidare borde framhållas en synpunkt, som särskilt i år gjorde, att man ställde sig mer betänksam än som annars varit fallet emot sommartidens tillämpning. Förhållandet vore det, att i stort sett sommartidens tillämpning för lantbefolkningen och väl även i viss utsträckning för stadsbefolkningen betytt ej blott arbetsdagens förläggande till annan del av dygnet, utan även arbetsdagens eller åtminstone den av nattvila ej upptagna delens av dygnet förlängning med en timme. Detta kunde bero på en viss konservatism i seder, men det berodde även på att de ljusa kvällarna användes till nyttigt arbete eller lämplig förströelse. Kunde under normala förhållanden denna ökade påfrestning av lantbon, som redan förut vore ansträngd av sommarens tunga jordbruksarbete, vara försvarbar, ställde sig saken något annorlunda under instundande sommar, då arbetet i jorden måste bedrivas med särskild kraft, men samtidigt den härmed sysselsatta arbetaren anvisats en näring, som kunde befaras komma att visa sig otillräcklig. Att under sådana omständigheter vidtaga åtgärder, som vore ägnade att skärpa svårigheterna, syntes icke tillrådligt.

Riksdagen har inhämtat, att genom civildepartementets försorg verkställt en omfattande utredning rörande verkningarna av den s. k. sommartiden under förlidet år, vilken utredning inom den närmaste tiden kommer att bliva i tryck tillgänglig. Genom vederbörandes tillmötesgående har riksdagen emellertid varit i tillfälle att taga del av denna utrednings resultat, som i huvudsak torde giva stöd åt den av motionärerna i motionen hävdade uppfattning i det hänseende, som utredningen avser.

Vid övervägande av huruvida, trots att verkningarna av den under nästlidet år införda sommartid synas tala i motsatt riktning, sådan tidberäkning borde införas i vårt land jämväl i år, har riksdagen icke kunnat undgå att finna, att frågan härom måste vara i hög grad beroende av huru våra grannländer ställa sig till saken och vilka svårigheter i kommunikationshänseende, som med hänsyn därtill kunna uppkomma. I detta avseende har riksdagen inhämtat, att för Norges och Danmarks vidkommande med säkerhet torde kunna antagas, att sommartid icke där infördes. Beträffande våra kommunikationsförbindelser med Tyskland, vilka för närvarande

äro färre än under fredstid, så torde, om Tyskland skulle införa sommartid, olägenheterna av bibehållande utav nuvarande tidberäkning icke bliva avsevärda varken vid anknjytningarna till eller från Tyskland, vartill kommer, att redan av den anledningen att förbindelserna med Tyskland äro få, det torde kunna antagas, att Tyskland i förutsatta fall skall finna det ändamålsenligt att i tidtabellen vidtaga behövlige förändringar för uppehållande av kommunikationerna med Sverige.

Vad slutligen förbindelserna över Haparanda angår, lär införande av sommartid i Finland icke komma att inverka störande på förbindelserna i fråga, enär övergångstiden mellan de svenska och finska tågen är tillräckligt lång för att kunna medgiva en timmes minskning.

På grund av vad sålunda anförts och då riksdagen under nuvarande tidsomständigheter ej har något att invända emot motionärernas framställning eller de i motionen framhållna synpunkterna i övrigt, får riksdagen anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t under hela innevarande år bibehålla i tillämpning kungl. kungörelsen den 16 juni 1899 angående antagande av ny för alla orter inom riket gemensam tidberäkning.

Stockholm den 25 april 1917.

Med undersätlig vördnad.
